

Brev fra Enerhauen

Av Helge Bergland

Sommerfuglene fra Kampen

Med sommer og skoleferie fulgte store begivenheter for store og små i Sameiariket. Da kom «byfremmena» fra Kampen i Oslo, og riket fikk en oppblomstring i språkdrakt og velstand uten like.

Først kom Johan, Karoline og Reidar fra Bøgata 32. Karoline og bestemor var søskenbarn og venninner fra barndommen, og trakk godt sammen. Bestemor satte rokken på loftet for noen hektiske uker, strikkesøyet fikk ferie, og de to gamle damer gikk på sommerlige stier, hørte de siste gjøkegal og fant sankthansormer.

Johan og bestefar var også busser de første dagene, sia blei det vennskap uten hjertelighet. Johan var ikke oppmerksom nok lytter til bestefars jaktbragder, og gikk heller sine egne veier, kunne ligge i timevis ute og betrakte en liten, skarve blomst og kom hjem med tårer på kinn. Denne Tøienhavens publikummer nummer en var et barn blant blomster og tro varsamt i graset.

Men, som de store, naive naturbarn var Johan svak for en dram. Riktignok flommet ikke Sameia av denne edle vare, men på en eller annen eiendommelig måte greide onkel Einar på Enerhaugen eller Karl Dammen å trylle fram ei spennende flaske i slåttonna, og det ble en trall mellom såter og låve. Bestefar, som leste Skriften villig, men med

meget møye, hadde ikke fått forståelsen av underet i bryllupet i Kana, og bare tok et nødtørftig glass ved bronkitt og lungebetennelse. Bestefar hadde sterke lunger.

Reidar, som hadde samme status som meg når det gjaldt forhold til besteforeldre, ble min våpenbror gjennom evige sommerdager. Det blei barhytter og indianerbrøl, enerbusker i hopetall måtte bøte med livet, og blei omsmidd til buer, og askepilene steg i det blå. Naturligvis var også «Enerhaugongæne» med i leken, bare de første dagers sjalusi hadde gitt seg.

I mellomtia hadde også Enerhaugen fått sin Kampenkvote som installerte seg med grammofon og sorgløshet, og begynte å speile egg på flyende flekken. Det var Martha, datter til de to gamle, med «vesle Kari'a vår, som er to år i år, med sitt krøllete hår og med silkekjole på...» Og så Hilmer, mannen til Martha som hadde et så spennende ærbe som å vaske vogner på Østbanestasjonen. Han var munter og glad, og sto for sommerens kunstneriske innslag, små enaktere med kostymer plukket med fantasi ned fra støvete loft.

Ja, det er vanskelig å stokke kortene fra denne sommerlige kabal. Kanskje skulle vi litt tilbake til ankomsten, dagen da en, ifølge brevet, kunne vente den lykkelige ankomst. Bestemor, bestefar og jeg, ned den lykkelige Smerkerudåsen, og oppstilling ved grinda i påvente av drosje Mysen-Smerkerud. Ittno' knussel.

*Helge Bergland med sin kone Solveig.
(Bildet utlånt av Unni Kvisler.)*

Og så, mine skarpe, forventningsfulle gutteøyne aner en støvsky nede på veien. Og hvor der er en støvsky, er en bil. Velkomst og klemmer og spennende koffertter, og toget hadde vært et kvarter forsinka, og sjafføren får sine 50 øre i driks. Men så oppstår problemet. Bestefar beordra meg tell å væra med bilen tebars te hovedveien og lokke opp de to grindene. Å kjøre bil har nærmest vært en skuddårsbegivenhet, og ville telle erfaringsmessig i kameratflokk, og dermed setter Hans Herland stø Mysenkurs med verdens raskeste grindåpner. Og så er det å spurte en engelsk mil tebars på under fire minutter, jo det var da løpere i gamle dager au. Problemet er nå om en kommer tidsnok til gottepåseåpning. Det holder med et nødrop, og jeg får pustevansker med det første sukkertøyet.

Og oppe i asketuntreet vrirler det av Enerhaugunger, som en sulten trosteflokk sitter de fattige og misunnelige og gottepåsene myldrer opp fra de hemmelige koffertter. Karoline

øyner dette naturens under, og ber de barbeinte små ner til bordets gleder.

Men da protesterer jeg med rettferdig harme og gjør oppmerksom på at jeg «fikk ikke no sist det var fremmen på Enerhaugen». Enda jeg satt på veakassa og var godt synlig. Men Karoline fra Kampen lar sola skinne over rettferdige og urettferdige. Med mild sukkertøystemme påser hun at alle får dele gleden. Og den ekte glede kan deles i det uendelige.

Grensefeider med Trømborg

Dessverre var Sameia hovedsognets buffersone mot Trømborg. Selv om deler av Sameia lå innom Apelands territorium, markerte vi ofte høylydt og med patos at trembæringer var vi nå ikke, verken nå eller i overskuelig fremtid. Og når en tar i betraktning at trømborgingene var aper, blei Apeland hverdagsbetegnelsen på disse territorier, med flataper, fjellaper og strandaper, alt etter den geografiske status. På søndagsskolesøndager la vi apenavnet klokkelig vekk, ellers kunne Nordre Trømborg søndagsskole bli en blodig skueplass, noe som langt fra var meninga. Ja, på søndagsskolen følte vi Sameias ariere en lett kløing på skulderblaene; det var englevingene som truet med å bryte fram. Bastardene fra Apeland følte denne kløen lenger ner, forståelig nok.

Det er ikke til å underslå at vi i Sameia var de første til å minne utenforstående, det kunne være sommergjestene fra Oslo eller søskenbarn fra Mysen på besøk, om apenes lavpannede intelligens og dårlige folkeskikk. Ta for eksempel flatapene,

der har en igjen for overdreven klatring i trærne. Og alle strandaper hadde flate neser, personlig hadde vi rundt Åsgård skole, sett hvordan apene lå klistra tell ruta, og nesa med snørr og buser utover det hele.

Tid om annen observerte vi aper like oppi åsen ved Enerhaugen, denne bastion mot urtidsvandalene. Skjellsorda lå en tid lavt i terrenget, men med forsterkninger fra Kampen i Oslo og Mysenslekt fikk vi rødda terrenget for lavpanner. Til og med høye graner blei sømfart, det var ikke til å underslå at apene var fabelaktige til å klatre.

Jørgen var apenes ubestridte leder. Det hendte han kom aleine inn på Sameiaterritoriet, og da fikk han fritt leide. I grunnen var han en gemyttlig kar, lett stammende når han blei for ivrig. Dessuten som flatape og nabo til O. H. Glørud hendte det nok at det blei ei pakke sigaretter eller en eske snus, og Jørgen var ikke den som samla i lader. Han var romslig, like fra tenna og ner, slik at vi under vennskapelig røykskyer og med snusspøtting på fjellet kunne få nyheter fra det mørke fastland, og diskutere fotbællens framtidige status i Trømborgriket.

Jørgen var sjølsagt kaptein på guttelaget, og mente sjøl at han snart var moden for A-laget. Det samme A-laget hadde greid ett poeng de siste fem år. Det poenget kom mot Aremark, en vanskelig søndag da Aremark bare greide å stille sju mann, de andre fikk ikke fri fra fjøset, var det sagt. Nå mente Jørgen at han kunne forsterke laget vesentlig, og han antydet at hvis noen av oss hadde løst, – her så han markert på Rolf og Leif fra Kampen – så skulle det ikke stå på sigaretter og snus, nei.

Men vervekampanjen fikk ikke den nødvendige respons. Oslogutta var medlemmer av «Frogg», og vi andre hadde også bestemte grunner for ikke å kaste glans over Apelands fotball. Blant anna sa både'n Jørgen og apene for øvrig «bæll'n». En kan ikke tenke å vinne en fotballkamp, ved evinnelig å rope på «bæll'n».

Nok om det. De minste av oss begynte å ane røykens virkninger, stua på Enerhaugen begynte en slags berg- og dalbane-karusell, og han Jørgen måtte hjem til middag. Men han lovte å komma tebars med fullt mannskap så kunne det bli kamp. «Og jeg skal ta med bæll'n.»

Og lørda'n etter kom den ordholdne Jørgen med sine plattfotbællsjonglører. Høyet var nettopp brakt i hus, og det blei skritta opp bane på et høvelig jorde. Det blei sjølsagt løvenes lek med aper. Forsterkningene fra Frogg og søskenbarnet fra Mysen gjorde grovarbeidet, Sameias helter fløy i lukene, og etter 19-0 oppga Jørgen håpet på uavgjort, og tok bæll'n til sitt tårevåte bryst, lenge før kubjella hadde markert sluttsignal.

Og flatapene viste seg som dårlige tapere. Kommet opp i skauen og med kongler og fordeler på sin side manet Jørgen sine tropper til hevn, og denne gangen oppnådde Trømborg uavgjort.

Akk, ja, tidene forandrer seg. Nå har en eller annen suppekomité revidert sognegrensene, slik at både Bergland og Enerhaugen er innlemmet i aperiket Trømborg Vel, en får ta det med fatning, men verken flatape eller hevdvunne betegnelser passer liksom på oss. Kanskje «skrytaper»?